

search...

17 | 12 | 2009

Naslovnica Ne zaboravimo Hrvatski leksik

HKV

Naslovnica

Dnevne vijesti

Naši komentari

Predavanja sa skupova

Reportaže

Ljubomir Škrinjar

Damir Borovčak

Ante Beljo

Ostale reportaže

Kultura

Vaši prilozii

Izdvojeno

Priopćenja

Obavijesti

O nama

Upute

Pretraži Portal

Poveznice

Google Prevoditelj

Odaberite je:

Gadgeti podržava Google

Moj HKV

Prijava korisnika

Moje korisničko ime?

Nova registracija

JoomlaStats Activation

POVIJEST BEZ KRIVOTVORINA

Četvrtak, 17. prosinca 2009.

Povijest bez krivotvorina

(Zbornik Dani dr. Tuđmana – Hrvati kroz stoljeća) II. dio

U prvom dijelu prikaza zbornika «Hrvati kroz stoljeća» dao sam skraćeni, ali s podosta citata potkrijepljen pregled većine izlaganja, a sada nastavljam s onim autorima koje sam tada izostavio.

O hercegovačkim franjevcima 1945. DO 1990.

Andrija Nikić piše u zborniku o patnjama hercegovačkih franjevaca u vrijeme jugokomunističke vladavine. Iznosi podatke o tragediji i pojedinačne sudbine. Podatci su više-manje poznati, ali ih treba stalno ponavljati: komunisti su godine 1945. u Hercegovini poubijali 17.500 civila i 66 franjevaca. Nakon rata je 91 franjevac osuđen na 348 godina. Nije ostala ni trećina predratnih franjevaca. Hercegovačka franjevačka provincija Marijina Uznesenja na Nebo bila je gotovo potpuno uništena. Zatvorena je i zabranjena Gimnazija na Širokom Brijegu, novicijati na Humcu, Franjevačka bogoslovija u Mostaru itd. Od potpunog uništenja spasio je provinciju fra Mile Leko, koji se zaputio do Tita. Ovaj ga osomno pitao zašto je došao k njemu, a fra Leko odgovorio: «Za vrijeme Turske fratri su išli sultanu, jer nisu imali kome drugom poći. Ni ja nemam, pa sam došao k Vama.»

Bio je to riskantan, ali isplativ put u Beograd, kao što je riskantan bio fra Lekin odgovor diktatoru, čijoj je taštini godila usporedba. U svakom slučaju, naredba o ukidanju Hecegovačke franjevačke provincije je opozvana.

Najteži komunistički progonoj trajali su sve do pada Rankovića 1966. kada je CK SKBiH organizirao savjetovanje na kojemu je zaključeno da treba «odbaciti predrasude prema tom kraju» (Hercegovini), ali uznemiravanja, pa i uhićenja i zatvaranja franjevaca trajala su sve do 1990. godine. Andrija Nikić zabilježio je sjećanja fra Lovre Babića, dr. fra Ive Bagarića, fra Bonifacija Barbarića, dr. fra Mladena Barbarića koji je bio u tamnici devet godina i osam mjeseci, često zvjerski mučen («Živite tako», govorio je mladima, « i kad se blatom budu na vas nabacivali, da budete poput zlata s kojega se blato lako spere»), fra Ante Bašića, fra Milivoja Bebeke, fra Ivana Borasa, fra Blage Brkića, fra Darinka Brkića, fra Bože Bubala , fra Janka Bubala (nekoliko puta izvođen na strjeljanje, preživio također napad lažnoga vjernika), fra Vlade Buntića, fra Didaka Buntića (nakon zatvora morali mu amputirati obje noge), fra Honorija Čilića, fra Mije Čuića, fra Božidara Čorića, prof. fra Didaka Čorića, fra Mutimira Čorića, fra Dominika Čorića, fra Zlatka Čorića, fra Mirka Čosića (slučajem preživio pokolj 7. veljače 1945., poslije robijao u Zenici), fra Vinka Dragičevića, fra Srećka Granića, fra Karla Grbavca, fra Nikole Hrkaća, fra Gaudencija Ivančića, fra Nikole Ivankovića, fra Marinka Jelića, fra Alfonsa Jukića, fra Kreše Jukića, dr. fra Ignacija Jurkovića, fra Blage Karačića, fra Jerka Karačića, fra Andrije Kordića, fra Ratimira Kordića, dr. fra Vencela Kosira, fra Petra Krsića, fra Joze Križića, fra Teofila Leke, fra Sebastiana Leska, fra Umberta Lončara, fra Jakova Lovrića, fra Mirka Magzana, fra Ferde Majića, fra Velimira Mandića, dr. fra Živka Martića, dr. fra Jerka Mihalevića, fra Berislava Mikulića, fra Vinka Mikulića, prof. fra Vojislava Mikulića, fra Kamila Milasa, ong. Arh, fra Pije Nuića, fra Vinka Nuića, dr. fra Krune Pandžića, fra Placida Pandžića, fra Inocenta Penavića, fra Ante Perkovića, dr. fra Svetozara Petrica, fra Martina Planinića, prof. fra Rajka Radišića, fra Joze Radoša, dr. fra Brune Raspudića, fra Krste Ravlića, fra Damjana Rozića, dr. fra Bonicija (osuđen na osam godina, izdržao šest i pol), dr. fra Ljudevita Rupčića , dra Filipa Sivrića, fra Hadrijana Sivrića, fra Zlatka Sivrića, fra Mirojuba Skoka, fra Vice Skoka, fra Drage Stojića, fra Luke Sušca, dr. fra Rufina Šilića, fra Velimira Šimića, prof. fra Čedomila Škrobe, fra Drage Škrobe, fra Andrije Šoljića, fra Eugena Tomića, fra Stanka Vasilja, dr. fra Vendeina Vasilja, dr. fra Franje Vidovića, fra Ferde Vlašića, fra Vlade Vlašića, fra Bosiljka Vukojevića, fra Željka Zadra, fra Zdravka Zadra, fra Joze Zovka, dr. fra Marijana Zubca, dr. fra Smiljana Zvonara i gimnazijalca Ive Turudića.

Poneki od nabrojanih fratara opširno su iznosili Andriji Nikiću svoja sjećanja na teške dane u komunističkim zatvorima, a većinu sudbina Nikić je zapisao po dostupnim mu podatcima.

«Ovaj je tekst», piše Nikić, « spomena na bezbožničku mržnju. U povijesti Hercegovine, gdje franjevci žive i rade skoro osam stoljeća, nije bilo toliko osuđenih franjevaca kao za vrijeme komunističke strahovlade.»

Dodao bih: jedan od ne samo abecedom nego i kronološki zadnjih zatvaranih franjevaca je fra Zovko, kojemu je tih godina (početkom osamdesetih) odvjetnik bio Žustri i odvažni dr. Milan Vuković. Upravo dr. Vuković je inicijator Dana dr. Franje Tuđmana koji se već dvije godine održavaju u V. Trgovišću i na kojima je izrečen i ovaj tekst o patnjama hercegovačkih franjevaca.

Srednjovjekovno doba hrvatske povijesti

U Zborniku «Hrvati kroz stoljeća» niz je priloga vrsnih hrvatskih povjesničara. Tomislav Raukar piše o srednjovjekovnom razdoblju, o smjericama i društvima značajkama. Izdvajam dio u kojemu se govori o etnonimu H r v a t i , a koji je u ranom srednjem vijeku dodan kao narodnosna oznaka imena vladara i dužnosnika.

Raukar navodi poznati natpis dux Croatorum, »knez Hrvata, iz Šopota, te pismo Ivana X. uoči splitskih sabora 925. i 928. Tomislavu regi Croatorum, kralju Hrvata.

Također (što se obično zaboravlja navesti kada je u pitanju «sumnja» je li Tomislav bio okrunjen) u zaključcima sabora piše da su bili nazočni episcopus Croatorum i r e x et proceres Croatorum – dakle biskup, kralj i prvaci.

Ne mogu na ovom mjestu ne zastati i ne prisjetiti se skandaloznoga teksta u «Jutarnjem listu» od 21. studenoga 2009. pod naslovom «Hrvati su bili prljavi koljači, a Tomislav nije bio okrunjen». Taj poduži napis o «nacionalnim mitovima» , tiskan u Hrvatskoj, u Zagrebu, u srcu nacionalne države hrvatskoga naroda , u zemlji čiji se Ustav u izvorišnim osnovama naslanja i na Hrvatsko kraljevstvo – govori i o Tomislavu, te nespretno relativizira njegov status rečenicom «ipak ga s m a t r a m o prvim hrvatskim kraljem.»

Nova polemika oko Tomislava, počela je inače kada je neki usmjereni nitkov u Stalnoj misiji RH pri UN na internetske stranice stavio podatak da Tomislav nije bio prvi hrvatski kralj. Ta je krivotvorina razotkrivena, pogrešan podatak ispravljen , ali je afera dala krila medijskim nitkovima u Hrvatskoj, koji su jedva dočekali povod da slavodobitno «demistificiraju» stariju hrvatsku povijest. No ni oni,

kako rekoh, nisu ustrajali na krivotvorini da Tomislav nije bio kralj (premda je u naslovu rečeno da «Tomislav nije bio okrunjen», što je u najmanju ruku nelogično, bez obzira na kojemu se polju to ili u kojemu gradu doista desilo).

Nastavljam o prilogu T. Raukara, koji odgovara i na sljedeće pitanje : kada je ime Hrvatska postalo ne samo dijelom naslova hrvatskih vladara i banova, nego i znakom (ugrožene) domovine. Kada, dakle, Hrvati svjesno nazivaju cijeli povijesni prostor – Hrvatskom, nakon što su u prethodnim stoljećima imali sastavnice «Hrvatska i Dalmacija», «Dalmacija i Hrvatska». Bilo je to u 14. i 15. st. Kada se rađa cjelovit pojam hrvatskoga kraljevstva sastavljenog od imena triju kraljevina u naslovima hrvatskih banova i hercega : Hrvatske, Dalmacije i Slavonije. Hrvatski staleži poručuju papi Aleksandru VI da «zastupaju čitavo nesretno hrvatsko kraljevstvo» (1494.), a modruški biskup Šimun Kožičić Benja 1516. u čuvenom govoru o Opustošenoj Hrvatskoj na istom je misaonom tragu, kao i potom Bernardin Frankopan 1522. u Nurnbergu (Govor za Hrvatsku). «U tjeskobi nevremena », kaže Raukar «proširio se njihov duhovni obzor...A Marko Marulić u istom razdoblju izrijekom navodi da je njegova «Judita» pisana hrvatskim stihovima, na hrvatskom jeziku.

Raukarov zaključak: «I premda će se misao o pripadnosti cjelini hrvatskoga naroda posve oblikovati tek znatno kasnije, u 19. stoljeću, ipak je osnovicom takvu razvoju bilo dugo srednjovjekovno doba hrvatske povijesti. To je razdoblje budućem razvoju hrvatskoga naroda predalo svoje najvažnije plodove: hrvatski narodni prostor, pripadnost zapadnoj, katoličkoj ekumeni, državopravni kontinuitet i ostvarenje kulture i umjetnosti. A te su sastavnice nerazdvojni dio hrvatskog identiteta i u našoj suvremenosti.»

(Opaska: taj je zaključak ujedno odgovor zašto protuhrvatski mediji u samoj Hrvatskoj toliko pozornosti – odjednom – pridaju i hrvatskom srednjem vijeku.)

Neki pogledi Trpimira Macana

Dok nekoliko nesretnika koji se nazivaju povjesničarima (Neven Budak, Tvrtko Jakovina) – služeći usput kao mentori medijskoj klateži tipa V. Vurušić i A. Piteša – pokušavaju krivotvoriti stariju i noviju hrvatsku povijest s očito neznanstvenih, ideoloških pozicija, dotle predloženi znanstvenik, povjesničar Trpimir Macan čvrstom rečenicom i snažnom, zaokruženom misli izlaže svoje bilješke nastale pri pripremanju njegovih pregleda hrvatske povijesti u prilogu «Neki pogledi na hrvatsku povijest».

Macan piše o razvitku prvotno dviju država – sjeverne posavske države (upućene na srednjoeuropski prostor) i uzorske države koja će poslije postati stožerom, glavnim nositeljem hrvatskoga imena i zalogom narodne budućnosti. U brzom hodu kroz stoljeća , opservirajući glavne čimbenike na unutarnjem i vanjskom planu, T. Macan točnim rečenicama i ocjenama daje sažetak hrvatske povijesti, sve do svršetka 20. stoljeća i zbivanja kojima je «snažan osobni pečat dao prvi predsjednik države Franjo Tuđman».

«U iskustvu hrvatskoga naroda u hodu prema modernoj nezavisnoj državi, parlamentarnoj i demokratskoj, u njegovu pravu i volji da odlučuje o svojoj sadašnjosti i budućnosti, smisao je

njegove povijesti koju politika ima poštovati u novim kušnjama i pred novima odlukama « , zaključuje Macan.

Na znanje aktualnoj politici, ukoliko uopće postoji.

Dalmacija od Preporoda do danas

Lovre Botica Tadinov piše o buđenju hrvatske Dalmacije nakon svih osmanlijskih i mletačkih pokora, buđenju koje je započelo radom Pavlinovića, Klaića i Nodila, u vrijeme kada je «u hrvatskim zemljama vladala pomutnja glede narodnog i jzeičnog identiteta, naime, miješali su se nazivi slavjanski,ilirski, jugoslavenski i hrvatski.

Čini se da u nekim glavama ta pomutnja traje i danas, što autor ilustrira citatom jednoga «poznatog hrvatskog intelektualca» iz teksta što se bio pojavio u «Vijencu» Matice hrvatske u travnju 2009. (!) : « Kako je ideja Jugoslavije konačno i definitivno mrtva, čini mi se da bi skromne šanse za politički i kulturni život mogli imati pojmovi Ilirija, ilirizacija, ilirske zemlje.»

Opazivši tako usput da političkih idiota među hrvatskim intelektualcima nikada nije nedostajalo, L. Botica nastavlja izlagati o preporodnoj Dalmaciji u 19. stoljeću, navodeći stajališta poljskog povjesničara Antonija Cetnarowitza , autora djela «Narodni preporod u Dalmaciji». On vidi jačanje narodnjaštva posebno nezaustavljivim od 1867., dakle u vrijeme kada Srbi koji žive u Dalmaciji (potaknuti raspravom o budućnosti Bosne i Hercegovine) zastupaju srbijansku, velikosrpsku politiku, pa se vezuju uz autonomaše s kojima zajedno nastupaju protiv ujedinjenja Dalmacije s Banskom Hrvatskom. U svemu je imala prste i pravoslavna crkva. Srpska stranka osnovana je u Zadru 1879. a godinu poslije Srpski list u kojemu (često) piše da Hrvati žele iskorijeniti Talijane, ali i Srbe, iz Dalmacije. Detroniziranje svemoćnog splitskog poteštata Bajamontija znači konačnu pobjedu hrvatstva Dalmacije. (Upravo Srpski list bio je donio Bajamontijevu izjavu «Serbo anche domani, Croato mai».)

No, kako su Hrvati kratka pamćenja, još su morali proći mnoga lutanja, zablude i tragedije.Početak dvadesetih 20. stoljeća u Dalmaciji se stvara orjuna, organizacija jugoslavenskih nacionalista, prosrpska stranka financirana iz Beograda.Okuplja autonomaše, Srbe, ali i Hrvate koji silom žele u nadnacionalni jugoslavenski korpus.U nastavku stoljeća, nedovoljno nezavisna NDH mora prepustiti Italiji dijelove Dalmacije. Ti dijelovi pripojeni Italiji dobivaju romanske nazive ulice i trgova, osobna imena pišu se talijanskom etimologijom. Otpor će preuzeti komunisti kojih je do 1941, u Dalmaciji bilo samo osam stotina.Itd. (Autor posvećuje rad svim znanim i neznanim hrvatskim vitezovima,posebno onima koji su u ove naše dane proganjani, utamničeni i osuđeni.)

Hrvatska država i Sveta stolica

O odnosu hrvatske države i Svete Stolice piše mons. Mile Bogović. Prvi kontakt Hrvata s Rimom pada u vrijeme pape Ivana IV (7. stoljeće) , koji je , smatra se, bio iz Dalmacije. Odlučan i za Hrvate definitivnan zaokret prema Rimu i Zapadu pada u Branimirovo doba (9. st.) i zatim daje još bolje plodove u vrijeme kralja Tomislava .

(Zastanimo ovdje , vraćajući se «problemu kralja Tomislava», na koji se usputno osvrće Mile Bogović, koji veli : Dakako, ako se postavlja sve u pitanje: i sabori, i papinska pisma, može se postaviti u pitanje i postojanje hrvatskoga kraljevstva u to vrijeme.») Vrhunac povezanosti hrvatske države i Crkve jest doba kralja Zvonimira, kojemu Grgur VII. šalje krunu.

Bogović prati odnose kroz stoljeća, sve do stvaranja samostalne hrvatske države svršetkom 20. stoljeća , te zaključuje: «Hrvati trebaju biti Bogu zahvalni što su imali jednog Franju Tuđmana, koji je Hrvatsku stavio iznad svih svojih ljubavi , i što je na čelu katoličke Crkve bio veliki papa Ivan Pavao II, iskreni prijatelj Hrvatske. Smatram da njih dvojica po ljubavi prema Hrvatskoj nadmašuju svoje prethodnike: Branimira i Ivana VIII , Tomislava i Ivana X. , Zvonimira i Grgru VII.»

Je li Hrvatski sabor 1878. «prekoračio nadležnost»

Željko Holjevac postavlja gornje pitanje u svezi sa stajalištem Hrvatskog sabora prema Bosni i Hercegovini. Austrija je slijedom odluka Berlinskog kongresa, ušla u BiH (ne bez otpora bosanskih muslimana). U Zagrebu se u rujnu 1878. sastao Hrvatski sabor, pa premda je suzdržani Ivan Mažuranić govorio da nije vrijeme za otvaranje bosanskog pitanja, ipak je saborska većina u adresi kralju i caru, u kojoj su one znamenite rečenice o «takvom ustroju zadobivene pokrajine koji bi se malo po malo udesiti mogao tako da se s vremenom pripoji na ustroj Dalmacije, Hrvatske i Slavonije». Na to je Franjo odgovorio da je Sabor prekoračio svoju nadležnost. Je li tako? U zavjernici Franje Josipa iz 1867. kaže se: «Sve one strane i pokrajine Ugarske i posestrimi joj kraljevinah, što su već natrag stečene, pa i one, što će Boćjom pomoću odsele biti natrag pribavljene, pripojit ćemo u smislu krundibene Naše zakletve rečenoj zemlji i

posestrimi joj kraljevinam.»Ta je zavjernica prihvaćena i priznata i u tekstu Hrvatsko-ugarske nagodbe.Poslije će Stjepan Radić upozoravati vladara na prisegom preuzetu obvezu.

No, BiH je napokon uređena kao neslužbena treća jedinica u Monarhiji, te je do raspada 1918. ostala «carevinska zemlja», odvojena od Hrvatske.

Ovime završavam prikaz Zbornika s Dana dr. Franje Tuđmana, pod naslovom «Hrvati kroz stoljeća». Držim da je Zbornik dragocjen prilog proučavanju hrvatske povijesti, to više što se većina autora referira i na aktualno stanje u hrvatskoj historiografiji, pa i na zablude pseudopovjesnika i njihovih medijskih, protuhrvatskih popularizatora.

Hrvoje Hitrec

Dodaj komentar

Sadržaji koji nisu u skladu s običajima javnog komuniciranja biti će izbrisani.

Anonimno iznošenje optužbi na račun osoba iz javnog života, čime se odgovornost za tvrdnje prebacuje na Portal, nije dozvoljeno.

Čitatelji koji se nisu prijavili na Portal prije slanja komentara moraju radi zaštite od spama **unijeti sigurnosni kod** koji se nalazi iznad dugmeta "Pošalji".

Ime ili nadimak (obavezno)

E-pošta (obavezno, ali se ne objavljuje s komentarom)

Naslov

20000 znakova ostalo

Obavijesti me o komentarima koji će uslijediti

Osvježi

Pošalji

JComments

Portal Hrvatskoga kulturnog vijeća © 2009. Uz navođenje izvora, odnosno autora, sadržaji objavljeni na ovom portalu mogu se slobodno preuzeti.
Softverski sustav **Joomla** objavljen je pod **GNU/GPL Licencom**.